

Med DIS genom datorrevolutionen

Genom tiderna har föreningen drivits framåt av pionjärer – både inom datorteknik och i den framväxande släktforskarrörelsen. DIS historia är tätt sammanknuten med Sveriges Släktforskarförbunds men ännu mer med den digitala revolutionen, som vi kanske ännu inte har lämnat bakom oss.

Av: **Maria Bratt**

Med drygt 22 700 medlemmar och åtta olika regionföreningar är DIS den överlägset största föreningen ansluten till Sveriges Släktforskarförbund. Det har sina skäl. För vad vore väl släktforskning som folkrörelse utan datorn som hjälpmedel? För nyare släktforskare är frågan så löjligt hypotetisk att den inte ens är värd att fundera över. Men släktforskare som har varit med ett tag har ett annat perspektiv.

Släktforskning förr i tiden

Att sätta sig in i DIS tidiga historia under persondatorns barndom känns nästan som att stryka bort dammet

från 1000-åriga pergamentsrullar, trots att föreningens historia tar sin början först i slutet av 1970-talet. Kort sagt har mycket hänt inom datortekniken sedan dess.

Vi befinner oss i slutet av 1970-talet och Abbas "Take a chance on me" går het på vinylspelarna i många svenska hem. Björn Borg och Ingemar Stenmark skördar segrar åt Sverige medan landets kärnkraft debatteras hett inför den kommande folkomröstningen. Släktforskning är vid tiden en obskyr hobby som kräver mycket tålamod och

uthållighet av utövaren. Inget källmaterial kan nås hemifrån utan i bästa fall kan inskannade kyrkböcker på mikrofilm lånas via biblioteken, med omkring en veckas väntetid på varje kyrkbok.

På varsitt håll har två släktforskare börjat se möjligheterna med datoranvändning i sin släktforskning – Per-Olof Bergman från Sturefors funderar över hur han ska kunna skapa dataregister till "sina" kyrkböcker och Lars Blomberg från Lingham har redan börjat laborera med olika lösningar för att dataregistrera sin egen släkt. Båda

40 år med DIS

Disgen presenteras i SVT:s Tekniskt Magasin 1978.

FOTO: TEKNISKA MUSEET

1980 – Föreningen DIS bildas den 1 april i Linköping.

1987 – Första regionföreningen DIS-Väst bildas i Partille. Disgen presenteras i SVT:s Tekniskt Magasin.

1979

1980

1981

1982

1983

1984

1985

1986

1987

1988

1979 – Inom Östergötlands Genealogiska Förening bildas en arbetsgrupp för datorhjälp i släktforskningen.

1982 – Släktforskarprogrammet Disgen lanseras för ABC 80.

1985 – Disgen utvecklas även för PC-datorer.

1988 – Disgen finns nu även för Macintosh-datorer. "Turbulens och växtvärk" – Sture Bjelkåker väljs till ny ordförande.

Luxor ABC80.

FOTO: TEKNISKA MUSEET

är medlemmar i Östgöta Genealogiska Förening och dessutom kolleger på Försvarets forskningsanstalt (FOA), där de arbetar med datorprogrammering för försvaret.

Innan ABC 80-datorerna lanserades 1978 hade databehandling i praktiken bara varit tillgänglig via terminal ansluten till en gemensam stordator eller minidator (ungefär stor som ett kylskåp) och det var bara myndigheter och större företag som ägnade sig åt databehandling. Apple II, den första persondatorn för privat bruk, lanserades visserligen 1977, men den hade inte hunnit slå igenom på den svenska marknaden.

Föreningen bildas

På Östgöta Genealogiska Förenings möten brukade medlemmarna ses för att prata släktforskning och ha det trevligt. Men på höstmötet 1979 dök Per-Olof Bergman upp med ett 13-sidigt kompendium – och embryot till en helt ny förening började ta sin form. Per-Olof Bergman tillhörde den grupp som skulle titta närmare på datorn som hjälpmedel i släktforskningen. Arbetsgruppen kallade sig DIS, som står för *datorhjälp i släktforskningen*.

Den första registreringen gjordes på en lånad ABC 80, en svensktillverkad hemdator som kostade 30 000 kronor i handeln när den lanserades 1978. Per-Olof Bergman skrev in ett register över innehållet i födelseböckerna för Dals-Eds församling i Dalsland. Informationen överfördes sedan via kassettband

till en stordator på Linköpings universitets datacentral där man fick låna ett begränsat datautrymme.

Verktygsutvecklingen börjar

Redan 1979 satte Lars Blomberg den relativt nybildade Datainspektionen i arbete då han ansökte om att få upprätta ett personregister över sin egen släkt och under 1980-talets första år växte koden för det första Disgen-programmet fram.

Vid DIS första årsmöte 1980 utsågs Lars Blomberg till ordförande. Per-Olof Bergman köpte så småningom sin egen ABC 80 och han och Lars Blomberg fortsatte att registrera och programmera. Under hösten 1981 skapades det första programmet för registrering av kyrkböcker – Disreg och 1982 lanserades den första versionen av släktforskarprogrammet Disgen för ABC 80.

Det var embryot till föreningen som på tio år skulle växa från en handfull personer till drygt 1 000 medlemmar. För att sedan under följande tio år bli mer än tio gånger så många.

I maj 1987 presenterades Disgen version 3.3 för PC i programmet Tekniskt Magasin, som sändes från Sveriges Televisions Göteborgsredaktion. Programledaren Erik Bergsten meddelade redan innan programmet sändes att han ville bli medlem och köpa programmet till sin egen Toshiba-dator.

Tidigt såg man också nyttan med att ha med kartor i programmet. Sedan 2012 finns en kartfunktion, baserad på de häradsekonomiska kartorna, som är till stor hjälp för den som vill veta mer om släktens geografiska hemvist.

Föreningens fysiska hemvist har alltid varit Linköping, där kansliet och en forskarstuga finns, men i takt med att datoranvändandet bland släktforskare ökade och programmet Disgen utvecklades började medlemmar från hela landet ansluta sig.

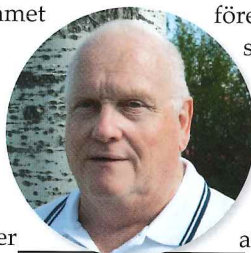
I dag drivs DIS dels centralt, dels genom de åtta regionföreningar som kommit att bildas för att möta medlemmarnas behov av att knyta kontakter nära sin hemort.

Några av dagens eldsjäljar

När Christer Gustavsson gick med i föreningen 1992 arbetade han som IT-konsult och var aktiv i flera idrottsföreningar och styrelser. Han såg tidigt fördelarna med att datorisera sin släktforskning.

– Jag gick med primärt för att köpa Disgen och hade inga planer på att engagera mig som funktionär. Jag hade släktforskat lite i början av 1980-talet men gett upp eftersom det blev så komplicerat att hålla ordning och presentera resultaten. Att växla proband och skapa olika släktträd var inte så enkelt, säger han.

I mitten av 1990-talet hjälpte Christer Gustavsson Lars Blomberg, som då

Christer Gustavsson

1996 – Disgen för Windows lanseras (version 7).

1990 – Disgen kommer i version 5 för PC.

DIS medlemsantal passerar 1 000 strax före 10-årsjubileet.

1992 – DIS får GED-COM-certifikat från Mormonkyrkan.

1989 1990 1991 1992 1993 1994 1995 1996 1997 1998

1989 – DIS kliver ut på internet med databasen DIS Family som ligger i en BBS (Bulletin Board Service) och delas via telenätet tillsammans med andra internationella databaser.

1991 – DIS inrättar databasen Disbyt för anbyte med dator. Varumärket Disgen registreras på Patentverket. DIS blir medlem i Sveriges Släktforskarförbund.

1995 – DIS första webbsida sätts i drift 1995. Den nya loggan godkänns formellt. DIS inviger nya lokaler i Gamla Linköping.

1998 – Disbyt lanseras på webben i december.

Föreningen

var ensam utvecklare av Disgen, med att utreda felrapporter.

– Det var ett otroligt bra sätt att lära sig Disgen. Jag fick läsa på och lära mig mer än jag gjort i min vanliga användning av programmet. Vid millennieskiftet hade jag avvecklat mina idrottsliga engagemang och när jag var med och organiserade Släktforskdagarna i Linköping 2000 valdes jag in i styrelsen, berättar Christer Gustavsson.

Christer övergick så småningom till en roll som projektledare för Disgen. Från 2014 har han arbetat på heltid som verksamhetsledare på DIS, något han tänker fortsätta med något år in i pensionsåldern.

Eva Dahlberg blev medlem i DIS runt 1996. Hon hade börjat släktforska som 13-åring 1978 och var sedan början av 1980-talet medlem i dåvarande Genealogisk Ungdom (från 1987 Sveriges Släktforskarförbund), Genealogiska Föreningen och några släktforskarföreningar på hemmaplan i Skåne. Hon hade likt de flesta ingen egen hemdator på den tiden.

– Trots det var det ett naturligt steg att bli medlem i DIS, helt enkelt på grund av min kunskapsörst på ett område där jag insåg att det hände mycket.

Eva Dahlberg kommer från en familj med starka föreningstraditioner.

– Jag deltog i kurser som DIS ordnade i Småland och var aktiv på Rötters Anbytarforum från starten i december

1998. Jag ägnade mig helt enkelt mycket åt släktforskning. Jag fick frågan om jag ville bli suppleant i styrelsen vid årsmötet 2002 – och på den vägen är det. Jag har alltid haft intresse för kvalitets- och metodfrågor och gillar att skriva, så jag engagerade mig även i att skriva för Diskulogen.

Eva Dahlberg

Daniel Berglund är föreningens ordförande sedan 2010. När han började släktforska på allvar runt 2001 valde han bort Disgen, som där och då kändes ålderdomligt och klumpigt. Men Disbyt kunde han inte motstå och därför gick han med i föreningen.

– I början hade jag ingen ambition att bli aktiv. Jag använde Disbyt och skrev en del på DIS Forum. Så småningom kom det en fråga från produkttrådet om jag inte ville engagera mig i en förstudiegrupp om Disgen, och det kunde jag inte säga nej till. Det var ju en chans att förbättra programmet, säger Daniel Berglund.

Efter ett besök på DIS-Väst var det någon som "skvallrade" hos valberedningen och han föreslogs till styrelsen. Därefter "gick det som det gick" som Daniel Berglund konstaterar.

Framtidens utmaningar

Föreningen DIS har haft en fantastisk utveckling och ett uppenbart vinnan-

de koncept i form av ett hela tiden förbättrat släktforskningsprogram med olika tillhörande funktioner och andra verktyg. Men hur ser det ut i dag? Disgen stod stadigt när It-bubblan sprack omkring millennieskiftet, kanske tack vare hem-PC-reformen som gjorde att många skaffade dator. Men som många andra föreningar har DIS upplevt en nedåtgående trend inom medlemsrekryteringen.

Enligt Daniel Berglund krävs en kraftsamling, inte minst genom ett utvecklat samarbete mellan DIS och regionföreningarna.

– För att kunna bli bättre där krävs utveckling av våra produkter i vid mening, och bättre marknadsföring för att kunna få fram budskapet när kommersiella aktörer skriker högre än vi. Vi behöver absolut fler utvecklare för att kunna hålla produkter och tjänster vid liv, men också ökad tonvikt på utbildning i regionföreningarna, som står för en mer konkret medlemskontakt än vad DIS gör centralt.

Daniel Berglund

Eva Dahlberg tycker sig märka en förändrad attityd bland nya släktforskare.

– Det har hänt så enormt mycket inom släktforskningen sedan DIS födelse. Jag brukar säga att först kom teknikrevolutionen med dator, sedan internet med digitaliseringen av källmaterial och nu DNA-revolutionen. Det är en utmaning att följa med och försöka förmedla det till medlemmarna. Men jag

40 år med DIS

2000 – DIS arrangerar Släktforskdagarna i Linköping tillsammans med Östgöta Genealogiska förening.

2002 – DIS regionföreningar ansluter sig till Sveriges Släktforskarförbund.

1999

2000

2001

2002

2003

2004

2005

1999 – DIS medlemsantal passerar 10 000. Disbyt lanseras på webben.

2001 – Disgen 8 med kartfunktion lanseras.

2004 – DIS medlemsantal passerar 20 000.

Släktforskdagarna i Linköping 2000

Vad är...

Disgen: Släktforskarprogram som utvecklas på ideell bas av medlemmar och för medlemmar i Föreningen DIS. Aktuellt versionsnamn är Disgen 2018.2. För att få tillgång till det fullständiga programmet behöver du bli medlem i föreningen.

Dispos: Databasen dispos är en genväg till primära och sekundära källor inom släktforskningsområdet. Genom att söka på årtal och församling får du reda på vilken kyrkoboksvolym och ungefärlig sida du ska slå upp. Det finns flera vägar in: via Disbyt, via Disgen eller via Dispos eget sökformulär från DIS webb.

Disbyt: Här kan medlemmar ladda upp sina släktträd och "klättra" in i andras grenverk. För att få använda databasen måste man vara medlem i föreningen och bidra med sitt eget träd.

DIS Arkiv: DIS erbjuder släktforskare att deponera sitt släktforskningsmaterial i föreningens digitala arkiv. När och på vilket sätt materialet får användas bestämmer givaren själv.

Diskulogen: DIS medlemstidning som informerar medlemmarna om föreningens verksamhet.

Blickar framåt. Eva Dahlberg, Christer Gustavsson och Daniel Berglund på Släktforskar dagarna i Växjö. FOTO: OLLE SÖDERSTRÖM.

upplever också att färre är intresserade av att lära sig mer om sin hobby och att läsa artiklar och böcker för att förstå mer eller få uppslag till sin vidare forskning. Det är inte lika självklart att bli medlem i en förening, säger hon.

Daniel Berglund håller delvis med:

– Jag tror inte att antalet "djupintresserade" egentligen har minskat utan är oförändrat, men att antalet "ytligt intresserade" har ökat, mycket tack vare företag som till exempel My Heritage och Ancestrys intensiva reklam, och vissa tv-program där allt ser så lätt ut, säger han och tillägger:

– Det är säkert inte lika självklart att bli medlem i en förening när föreningens erbjudande är lite oklart eller otillräckligt, och de kommersiella företagen lockar ju med en komplett lösning.

Christer Gustavsson framhåller föreningens ideella krafter som nyckeln till föreningens överlevnad. Och att generationsskiften är nödvändiga.

– De verktyg och hjälpmedel som finns idag har vuxit och utvecklats tack vare flera eldsjälar. Utmaningen för föreningen är att skapa en miljö som stöder initiativ och hittar vägar att utveckla vidare när eldsjälarna väljer att trappa ner sitt engagemang. När det gäller till exempel Disgen lyckades vi bra med generationsskifte för drygt 15 år sedan, säger han och tillägger:

– Drömmen för att kunna ta nästa stora steg i DIS verktygsutveckling är att hitta ideellt arbetande webb utvecklare på både klient- (användargränssnitt) och serversidan (databas och scriptspråk) samt serveradministratörer. ☑

IDAG: Föreningen har drygt 22 700 medlemmar och 8 regionföreningar. Disgen 2018 lanseras i mars. Databasen Disbyt firar 20 år på internet och medlemmarnas forskningsbidrag där representerar i dag omkring två tredjedelar av Sveriges historiska befolkning.

2009 2010 2011 2012 2013 2014 2015 2016 2017 2018

2010 – Föreningen firar 30-årsjubileum och medlemsantalet passerar 27 000 medlemmar.

2012 – DIS lanserar den första i serien av digitaliserade historiska kartor, generalstabskartan och föreningen tilldelas Kartografiska sällskapet pris som "Årets organisation".

2016 – Disgen 2016 lanseras i mars. En ny hemsida släpps som beta och DIS byter grafisk profil. En ny logga presenteras.

Vi gör din släktforskning enklare.